

BÖLGESEL KALKINMADA KIRSAL ALTYAPI ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ VE KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN ROLÜ

Dr. D.Murat ÖZDEN

Dr. Mehmet KÖROĞLU

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü APK Daire Başkanlığı

1. GİRİŞ

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 3202 sayılı yasa ile 1984 yılında kurulmuştur.

1992 yılında Orman Bakanlığının kurulması ile orman yolu yapımı bu bakanlığa devredilmiştir.

1993 yılında 3046 sayılı kanunun değişik 10. Maddesine göre Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlanarak yürütmeden Devlet Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü; Devlet ve il yolları dışında kalan köyler ve bağlı yerleşim birimlerinin köyyolu ağını tesbit etmek, bu yollarla köyiçi yollarını ve bu yollar üzerindeki san'at yapılarını yapmak, mevcutları geliştirmek,

Kalkınma plan ve programlarında yer alan ilke ve politikalara uygun bir şekilde, toprak ve su kaynaklarının verimli kullanılması, korunması ve geliştirilmesini sağlamak,

Değişik amaçlarla yapılacak kamulaştırmalar nedeniyle geçim imkanlarını kısmen veya tamamen kaybedecek nüfus ile göçmen ve göçbeleri, bulunduğu yerde geliştirilmesi mümkün olmayan ormanıçi köyleri, mahalle, kom, mezra gibi dağınık yerleşim birimlerini yeni bir yerleşme yerinde toplamak, tarım içi ve tarım dışı sahalarda iskan etmek,

Köy ve bağlı yerleşim birimlerinin yol, su ve kanalizasyon tesisleri ile askeri tesislerin içme ve kullanma suyu tesislerini yapmak,

Tarım alanlarının amacına uygun kullanımını sağlamak, devlet sulama şebekelerinde arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla grup yolları ve tarla içi drenaj tesislerini yapmak,

Kasaba ve köylerin imar planlarını hazırlamak, kendi evini yapana tip proje ve gerekli kredileri vermek,

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki arazinin tesbit, tayin ve hazine adına tescil işlemlerini yapmakla görevli kılınmıştır.

2. KIRSAL YERLEŞİM BİRİMLERİNİN DURUMU

Türkiyede nüfusun büyük bir kısmı köy, mezra ve kom adı verilen kırsal kesim yerleşim birimlerinde yaşamaktadır. Bu birimlerde yaşayan nüfusun tamamına yakını geçimini tarımdan sağlamaktadır. Ayrıca şehirlerde yaşayan nüfusun bir kısmı da direk olarak kırsal kesimle bağlantılı haldedir. Bugün kırsal kesimdeki yerleşim birimleri gerek gelir, gerek eğitim, gerek sağlık ve gerekse diğer altyapı hizmetleri yönünden şehirlerden oldukça geri durumdadır. Hala birçok yerleşim biriminin yolu olmadığı gibi olanların çoğu da çok düşük vasıftadır. Asfalt yol bağlantıları kırsal kesimde yok denecek kadar azdır. İçme suları büyük ölçüde bulunmakla beraber yeterli değildir. Eğitim ve sağlık hizmetleri kırsal kesime yeterince ulaştırılamamaktadır. Görüleceği gibi bu kesimde yaşayan nüfusun tamamına yakını tarımdan geçinmelerine rağmen yeterli bir refah düzeyine kavuşamamışlardır.

Gerek toprağın yapısından kaynaklanan problemleri çözümlmek, gerekse bu topraktan geçinen büyük nüfusun refahını artırmak, hayat standardını yükseltmek ve sağlıklı bir ortamda yaşamalarını sağlamak amacıyla tarımda yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş ve bu amaçla bu kesimi kapsayan reform kanunları çıkarılmıştır.

Ülke ekonomisindeki önemli katkısına rağmen, tarım kesiminde mevcut olan potansiyelden yeterince ve rasyonel olarak yararlanılamamaktadır. Bunun en önemli nedenleri olarak; tarım işletmelerimizin büyük çoğunluğunun küçük aile işletmelerinden oluşması, tarım kesiminde nüfus yoğunluğunun fazlalığı nedeniyle tarım arazilerinin küçük ve parçalı olması, işletme sermayesi yetersizliği ve bunedenle gelişen teknolojiiden istenilen oranda yararlanılamaması sayılabilir. Böylece, tarım işletmelerinin önemli bir kısmı ancak geçimlerini sağlayabilecek düzeyde bir tarımsal gelir elde etmektedirler. Bu durum yanında, giderek artan nüfus da köyden kente göçü zorlayıcı bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı tarım sektörüne önem verilmesi, kırsal kesimde yaşayanların eğitim ve refah seviyelerinin artırılabilmesi, dengeli bir gelir dağılımının gerçekleştirilebilmesi, çiftçi elindeki kaynakların optimal bir şekilde kullanılabilmesi, teknolojik yeniliklerin çiftçiye ulaştırılabilmesi, bir başka deyişle kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için kırsal kalkınma planlarının yapılması ve bunların uygulanabilmesi zorunlu olmaktadır.

Kırsal kalkınma planlarının başarıyla uygulanabilmesi için de kırsal kesimde yaşayan insanların bu konuda eğitilmeleri, kırsal kalkınmanın kendilerine sağlayacağı faydaların açık bir şekilde anlatılması ve bu çalışmada onların da katkılarının sağlanması gerekmektedir.

Kırsal alanlarda planlama, tarım toplumundan endüstri toplumuna geçişte ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal planlama problemleri özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde, şehirleşme oranının büyümesiyle giderek artmıştır.

Genel olarak, nüfus hareketleri, sosyo-ekonomik yapıdaki değişmeler sonucu, kırsal yapıdan şehirli yapıya dönüşüm hızla devam etmektedir. Avrupa topluluğu ülkelerinden Almanya, İngiltere ve

Yunanistan ile ülkemizde, gelişen nüfus yapısına baktığımızda, yıllar itibarıyla şehirleşmenin büyük bir hızla devam ettiği görülmektedir. Ülkemizdeki bu değişime daha yakından bakıldığında, şehir nüfusu payının yıllara göre giderek arttığı ve 1985 yılında %45.96'ya ulaştığı anlaşılmaktadır. Şehirleşme hızı ise 1960-1985 döneminde dalgalanma göstermiş, bu dönemde şehir nüfusunda ortalama artış %5.46 olmuştur. 1990 yılında ise şehirleşme oranı %59.01'e yükselmiştir (DPT 1997).

3.KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KÖY YOLLARI ÇALIŞMALARI

Tarımsal ürünlerin gerek zamanında pazarlanması, gerekse de köylerde yaşayan nüfusumuzun sosyal ihtiyaçlarının karşılanması bakımından köy yollarına büyük ihtiyaç vardır. Köylerimizde, ekonomik ve sosyal bakımdan köy yoluna duyulan ihtiyacın yanı sıra dağ ve orman yolları ile doğal afete maruz yerleşim birimlerinin de ulaşımının sağlanması özel bir önem arz etmektedir. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yoğun çalışmaları süreklilik göstermektedir (Çizelge 1, 2, 3).

**Çizelge 1. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan köy yolları
(km. Tesviye)**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI	87	196	106	46	50	13	22
ARTVİN	61	94	72	83	80	98	82
AYDIN	80	73	89	38	54	37	38
D.BAKIR	58	177	61	57	23	37	48
ELAZIĞ	73	84	92	85	89	51	51
ERZİNCAN	187	93	68	98	60	54	65
ERZURUM	267	193	116	136	134	169	73
ESKİŞEHİR	69	71	60	78	29	36	33
G.ANTEP	64	87	60	57	42	32	35
HAKKARI	69	35	109	62	51	134	20
ISPARTA	65	94	74	55	37	38	43
KARS	49	23	114	33	33	25	25
MALATYA	166	199	167	81	69	87	73
MUŞ	64	43	87	57	31	56	33
SİİRT	54	71	68	68	81	68	42
TUNCELİ	53	82	37	16	51	18	12
VAN	182	109	132	48	69	42	30
ARDAHAN			12	13	4	9	52
İĞDIR				3	50	47	28

**Çizelge 2. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan köy yolları
(km. Stabilize)**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI	137	73	248	45	326	94	215
ARTVİN	56	80	73	120	101	92	68
AYDIN	95	70	84	70	35	70	80
D.BAKIR	73	292	208	44	65	320	78
ELAZIĞ	106	131	170	101	76	97	86
ERZİNCAN	233	76	177	132	100	104	159
ERZURUM	309	243	196	149	163	138	148
ESKİŞEHİR	121	60	70	55	21	20	48
G.ANTEP	53	90	83	87	45	33	75
HAKKARI	49	46	24	18	157	17	222
ISPARTA	17	94	62	92	46	46	84
KARS	59	131	111	98	76	111	166
MALATYA	133	157	158	102	162	246	203
MUŞ	97	84	163	104	215	169	154
SIİRT	71	82	59	49	58	92	137
TUNCELİ	52	82	75	40	48	88	74
VAN	180	32	103	236	174	230	248
ARDAHAN			49	112	7	183	34
İĞDIR			16	61	59	81	70

**Çizelge 3. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan köy yolları
(km. Asfalt)**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI		5					
ARTVİN			1	7	4	8	17
AYDIN	68	51	66	59	69	46	78
D.BAKIR		8	23	54	75	68	13
ELAZIĞ	39	78	162	53	109	105	123
ERZİNCAN	137	38	90	48	59	66	88
ERZURUM	13	25	37	44	52	84	68
ESKİŞEHİR	30	59	142	174	127	250	70
G.ANTEP	55	68	99	27	64	59	150
HAKKARI					19		5
ISPARTA	26	54	209	63	49	73	69
KARS						17	14
MALATYA	59	57	67	42	73	72	117
MUŞ					24	46	36
SİİRT				42	7	17	6
TUNCELİ	2		12		14	18	43
VAN				5		39	32
ARDAHAN							
İĞDIR							17

1 Ocak 1998 tarihi itibarıyla toplam köy yolu ağının;

- 54.583 km. si asfalt kaplamalı yol,
- 148.617 km.si stabilize kaplamalı yol,
- 71.630 km.si tesviyeli yol olup,

bugün ülkemizde yolu olmayan köy kalmamıştır.

4. KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KÖY İÇMESUYU ÇALIŞMALARI

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Köy, Mahalle, Oba, Mezra, Kom gibi yerleşim ünitelerine sağlıklı içmesuyu sağlamak için önemli çalışmalar yapmaktadır.

Genel Müdürlük 34.907 adedi köy,41.961 adet bağılı olmak üzere toplam 76.598 yerleşim ünitesine içmesuyu götürmek durumundadır (Çizelge 4).

Çizelge 4. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan köy içmesuyu Çalışmaları(Ünite)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI	204	231	149	5	5	2	30
ARTVİN	139	96	103	97	189	65	130
AYDIN	142	70	116	23	34	6	37
D.BAKIR	151	192	84	127	181	98	131
ELAZIĞ	104	58	73	57	18	27	53
ERZİNCAN	276	208	155	61	22	24	10
ERZURUM	228	171	191	52	84	55	42
ESKİŞEHİR	36	40	37	54	71	52	6
G.ANTEP	116	100	128	101	85	66	95
HAKKARI	73	86	13	59	9	39	2
ISPARTA	27	41	56	22	40	17	21
KARS	72	67	96	58	20	15	24
MALATYA	126	112	89	65	72	48	37
MUŞ	85	49	57	9	4	101	36
SIĞIR	113	71	104	74	52	71	42
TUNCELİ	80	68	112	28	20	4	17
VAN	253	160	246	36	58	17	28
ARDAHAN			31	30	49	23	17
İĞDIR			5	5	11	14	19

5. KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSKAN ÇALIŞMALARI

Devlet eliyle yapılan kamulaştırmalar sonucu yerlerini kaybeden hak sahibi aileler ile dış ülkelerden göç yoluyla yurdumuza gelen soydaşlarımızın, ülkemizde göçebe olarak yaşayan insanlarımızın yeni yerleşim birimlerinde iskan edilerek üretken bir toplum haline getirilmeleri amacıyla iskan hizmetleride devam etmektedir (Çizelge 5).

Çizelge 5. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan İskan çalışmaları(Ad.)

	1991	1992	1993	1994	1995
AĞRI					
ARTVİN					
AYDIN					
D.BAKIR					
ELAZIĞ					
ERZİNCAN			12		
ERZURUM					
ESKİŞEHİR					
G.ANTEP					
HAKKARI					
ISPARTA					
KARS					
MALATYA					
MUŞ					
SİİRT					112
TUNCELİ					
VAN					
ARDAHAN					
IĞDIR			150		

6. KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SULAMA ÇALIŞMALARI

Ülkemizde tarım arazilerinin 12.5 milyon hektarı sulanabilir özelliktedir. Ancak havzaların su imkanları göz önüne alındığında teknik ve ekonomik olarak sulanabilecek toplam arazi miktarı 8.5 milyon hektardır.

8.5 milyon hektar alanın 2.9 milyon hektarı gölet, pompajlı sulama, küçüksu kaynaklarının geliştirilmesi gibi yollarla Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından sulanmaktadır (Çizelge 6).

Çizelge 6. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan Sulama çalışmaları(ha)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI	246	28	60	76	76	16	67
ARTVİN	44	70	5	36	-	-	235
AYDIN	106	199	280	72	223	224	161
D.BAKIR	215	95	25	-	8	-	-
ELAZIĞ	749	17	272	3	18	-	464
ERZİNCAN	355	33	315	423	177	228	347
ERZURUM	1769	98	490	260	367	265	791
ESKİŞEHİR	329	235	400	350	241	255	227
G.ANTEP	177	75	117	4	-	68	160
HAKKARI	23	-	4	-	17	9	39
ISPARTA	446	193	282	277	415	430	307
KARS	677	108	20	45	50	60	120
MALATYA	332	1050	-	20	538	85	212
MUŞ	179	82	27	-	51	-	5
SİİRT	50	12	72	-	-	-	-
TUNCELİ	186	56	67	269	94	54	94
VAN	-	116	160	110	20	17	78
ARDAHAN							
IĞDIR	-	10				45	-

7. KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KÖY İÇİ ALTYAPI ÇALIŞMALARI

Kırsal kesimde yaşayan nüfusun sağlıklı çevre koşullarında yaşam ortamları yaratmak amacı ile, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Köylerimizin altyapı çalışmalarına da önem vermekte ve bu alandaki çalışmalar sürekli artış göstererek devam etmektedir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan Köy İçi Alt Yapı çalışmaları(Ad.)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI	51	3	8	6	4	6	8
ARTVİN	7	4	3	3	3	5	6
AYDIN	19	11	8	-	3	5	8
D.BAKIR	8	1	11	6	6	4	7
ELAZIĞ	11	2	8	4	4	5	9
ERZİNCAN	35	15	4	6	4	4	7
ERZURUM	26	1	10	8	6	6	7
ESKİŞEHİR	7	1	6	3	3	8	3
G.ANTEP			1	-	1	3	82
HAKKARI	9	4	2	4	5	5	11
ISPARTA	6	4	34	11	4	6	8
KARS	14	10	5	5	4	6	7
MALATYA	43	3	10	7	4	5	9
MUŞ	39	3	4	8	4	7	10
SİİRT	5	-	3	-	4	4	7
TUNCELİ	3	-	1	-	-	4	1
VAN	19	9	15	6	4	6	7
ARDAHAN	-	-	3	-	4	4	31
İĞDIR				4	4	5	6

Diğer yandan üzerinde tarımsal faaliyeti engelleyecek nitelikte olan araziler (taşlık, eğimli vb.) ıslah edilerek , çiftçilerimizin tarımsal üretim faaliyetlerinin uygun koşullarda yürütülmesi ve verim artışı sağlamaları hedeflenmektedir (Çizelge 8).

Çizelge 8. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Bazı İllerde yapılan Tarla İçi Geliştirme çalışmaları(ha.)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
AĞRI							
ARTVİN							
AYDIN	2597	338	-	1265	1945	1600	2400
D.BAKIR							
ELAZIĞ						12	
ERZİNCAN							
ERZURUM							
ESKİŞEHİR	-	1500	-	73	392	1359	191
G.ANTEP			450			420	580
HAKKARI							
ISPARTA							
KARS	6822	3933					
MALATYA				850			617
MUŞ							
SİİRT							
TUNCELİ							
VAN							
ARDAHAN							
İĞDIR			4750			1598	1397

KAYNAKÇA:

ANONİM, 1991. İstatistik Yıllığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, APK Dairesi Başkanlığı, 1991, ANKARA

ANONİM, 1997. İller İtibariyle Göstergeler, DPT. ANKARA

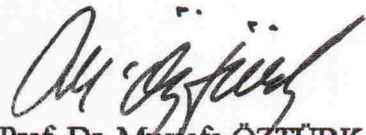
ANONİM, 1998. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bölge, İl, Makina İkmal ve Proje Müdürleri 11. Toplantısı, ANKARA

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞU ANADOLU
SEMPOZYUMU
(Elazığ, 22-24 Ekim 1998)

Sayın D. Murat ÖZDEN
Köy Hizmetleri Gen. Müdürlüğü

Üniversitemiz tarafından 22-24 Ekim 1998 tarihleri arasında düzenlenen **Cumhuriyet Döneminde Doğu Anadolu Sempozyumu**'na gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür ederiz. "Bölgesel kalkınmada kırsal alt yapı çalışmalarının önemi ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün rolü" başlıklı bildiriniz programa alınmıştır. Nihai program Sempozyum'dan önce adresinize gönderilecektir.

Bilgilerinizi arz/rica ederim. Saygılarımla. 22.09.1998

Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK
Sempozyum Sekreteri